

Příběhy schované v žule

aneb

Vyprávění o volarských božích mukách

Roman Kozák

ROMAN KOZÁK

Příběhy schované v žule

aneb

Vyprávění o volarských božích mukách

(půldruhého tuctu let poté)

Volary 2013

Vydalo
Nakladatelství Petr Čmerda - DriftBooks

Tolarova 355, Volary
jako e-knihu No. 2 v roce 2013
(pouze elektronické vydání)
Konverze do elektronických formátů Lukáš Vik
www.tvorbaeknih.cz
DATABOOK.CZ

Copyright © Roman Kozák, 1995, 2013
Fotografie a perokresby © Roman Kozák, 2013
Odpovědný redaktor: Petr Čmerda

ISBN 978-80-87741-03-0 (Formát PDF)
ISBN 978-80-87741-04-7 (Formát ePub)
ISBN 978-80-87741-05-4 (Formát MobiPocket)

VYDÁNÍ TÉTO KNIHY PODPOŘILI:

RESTAURACE VODNÍK

VÝLETNÍ RESTAURACE

PRIVÁTNÍ AKCE SVATBY, DĚTSKÉ PÁRTY

menu a program dle přání

SVATBY : ODDÁVÁNÍ PŘE NA VODNÍKU!

SVATEBNÍ HOSTINA

DĚTSKÉ PÁRTY

dětské hřiště
jízda na loďce

Otevírací doba

Po - Čt	11.00 - 22.00
Pá - So	11.00 - 23.00
Ne	11.00 - 22.00

Reservace privátních akcí na telefonním čísle +420 602 49

www.restaurace-vodnik.cz

P ratorie

Prachatice
106, 38301 Prachatice
+ 420 388 316 950

V ratorie

Vimperk
Pivovarská 88, 385 01 Vimperk
tel.: + 420 388 412 059

SKÝ ITALSKÝ RESTAURANT

Pizzeria MARCO

www.pizzeria-marco.cz

PROLOG...

Zastavení u božích muk půldruhého tuctu let poté

Na Šumavu mě vynesla zatáčka, do Volar bludná výhybka. Poznával jsem zdejší končiny po svých, věrnou družkou mi byla pomstychtivá Ukrajina, socialistický velociped nikoliv nepodobný rozpadajícímu se mučidlu.

Je snadné podlehnout drsné něze horských luk, mlžným závojem rašelinišť nebo vlhkému přítmi lesa. Jenže pokaždé tam někde v rohu ční kamenný taras, všude tam v hromadě šutrů zahlédneš ostění s panty – a to prasklé koryto sem taky nespadlo z nebe. V záři volarského podzimu nejvíc svítí červeň zplanělého třešňového sadu, stejně jako kouzlo hřibů vždy přehluší vůně máty z dávné zahrádky. Pustíš-li se napříč lukami mapou nepolíben a k turistickým značkám slepý, jen tak nazdařbůh, snadno tady objevíš poklady, o jakých jsi vždy jen četl. Lesem tu prochází Kryštof Kolumbus, okolo na kole projíždí Vasco da Gama a z motoráku zrovna vystoupuje Fernao Magalhaes. Jo, jako bych přistál na břehu volarského ostrova. Příboj jehličí a vlny mlh, zrádné proudy lesního šera a žraloci od PÉEs. Objevoval jsem si pro sebe wallernský kráter i s jeho zaniklou civilizací.

Boží muka tu postávala porůznu v nejrůznějších koutech a trvalo mi víc jak dva roky, než jsem dohledal všechna, která jsem kdy zahlédl, nebo o nichž jsem se doslechl. Letopočty a iniciály vtesané do jejich žulových těl se mi zdály být dobrými záchytnými body v Moři zapomnění. Zdokumentoval jsem je a přidal k nim příběhy, které se nestaly, leč mohly stát. Nakladatelství Jelmo dr. Václava Nováka pak v pětadevadesátém roce dalo vzniknout útlé šedé knížce Příběhy schované v žule. A pak už žila volarská boží muka svým životem. Za hranicí volarské kotliny

jsem leckde potkával další kamenné památníky, přátelé a známí mě s potěšením zásobovali informacemi a snímky na toto téma, přehled božích muk posloužil jako základ soupisu památek tohoto typu (návesní a výklenkové kaple, boží muka, kříže a křížky) na Volarsku. V těch předinternetových dobách se ozývali podobní nadšenci hledající smírčí kříže a drobné sakrální památky. Mnohá boží muka začala být zdobena, drobně opravována, obnoveno bylo několik křížků.

Vzpomínám, jak jsem původně hledal vydavatele zmíněné knížky a zamířil na správu Národního parku. Byli na mě milí, pozitivním deviantem mě označili, avšak ještěrkám, pavoukům a plísním dávali tehdy přednost. Po deseti létech ale i tam docvaklo – a nebylo příjemnějších setkání nežli těch, kdy jsme potkávali študáky od krumlovské sv. Anežky, jak renovují kříže a křížky na Světých Horách, u Cazova, u Žlebů, na Krásné Hoře a ledaskde jinde.

Ale zpátky do Volar! Vydavatel Václav Novák a Hanka Soukupová z budějckého rozhlasu k nám zase jednou přijeli na návštěvu za božími muky, jenže psí počasí nás nepustilo dál než na Kalváрку. Abych ukojil zvědavost návštěvníků, ukázal jsem aspoň na pravidelný kámen zanořený do náspu aleje nad pivovarem. Hance s Vaškem to nedalo, vrhli se na něj, doslova holýma rukama trhali drny a hrabali hlínu – aby na světlo boží vydobyli dřík dalších božích muk, tentokrát dokonce s reliéfem srdce, monogramem AR a datem 1861. Když pak slezlo listí, našli jsme poblíž v křoví i podstavec.

V paměti mám rok 2001. To kdosi ukradl boží muka za mlynářovickou hájenkou a na podzim pak zmizela i boží muka z pivovarské aleje. Napsal jsem do místních novin s trochou vzteku a pohrůžkou, že nekale získané věci dokáží takovéto zlo a smůlu i přenášet. Popravdě nevím, kdo si oné zimy zlomil nohu nebo komu nabourali auto, každopádně na jaře, jen co oschly cesty, se boží muka do aleje vrátila. A jakoby náhradou za ta ztracená od hájenky jsme za střelnicí jižně od Volar našli nová, dosud vegetací skrytá a v mapách neuváděná boží muka! Jsou jiná než ta ostatní, neboť věrně napodobují tvar kapliček křížové cesty na Kamenáči.

A to už se dostáváme do let, kdy došlo na záchranu výklenkových kaplí na Štégrovce a u Cudrovic, kdy se začala rekonstruovat volarská křížová cesta, kdy nad Starým městem byl vztyčen kamenný kruh, kdy jsme našli ztracenou Kamennou hlavu, kdy... - ale to už je jiné povídání. Třeba povídání o Volarech kamenných anebo o tom, že o boží muka, kapličky a křížky se dávno už nezajímají pouze podivíni.

Roman Kozák, Volary 2012

„Maruščina“ boži muka

Z hrnku dobrého čaje stoupá voňavý kouř a já se musím hned zpočátku k něčemu přiznat. Totiž nikoliv volarská, ale mlynářovická boží muka byla těmi prvními, do nichž jsem se zakoukal a kvůli kterým jsem poprvé sešel z cesty do mokré louky.

Nápis Ave Maria vytesaný do jejich žulového těla byl natolik výrazný a mé pozdější líčení natolik nadšené, že přítel beze slova odložil rozečtenou knihu a okamžitě se se mnou odebral do Mlynářovic.

Tam mi naskočila kopřivka a mé sebevědomí bylo to tam – zmíněný nápis nikde! Oba jsme ohmatávali studenou žulu a pokoušeli se najít byť jen jedinou literu, leč marně. Byl jsem zmaten. „Kdyby byl alespoň čtvrtek!“ říkal jsem si, neboť jsem už od Josefa Váchala věděl, že právě čtvrtek je dnem, kdy se na Šumavě dějí čáry a kouzla. Jenže byla sobota, ztrácející se mlha slibovala jasný den a nám nezbylo než pokračovat v cestě.

Pozdě odpoledne jsme se stejnou cestou vraceli. Slunce se už už schovávalo za vrchol Bobíku a zeleň stromů přecházela v černavý chlad. Málokdy spadnou dva velocipedisté ze svých strojů najednou, aniž by příčinou byla jejich vzájemná srážka. Tehdy se to mně a mému společníkovi stalo. Z louky se na nás – a nám – smála boží muka, jimž na prsou do daleka svítil hledaný nápis.

Nevím, jak dlouho jsme tam u nich klečeli, než jsme přišli na to, že litery jsou vytesány tak, že jsou patrné jen při určitém úhlu dopadajících slunečních paprsků.

To se mi prosím přihodilo ve dne, v sobotu a za přítomnosti svědka. Už víte, proč od té doby kolem žádných božích muk neprojdou bez povšimnutí, proč je dokonce hledám a proč se k nim tolikrát vracím? A už víte, proč k těm mlynářovickým nechodím ve čtvrtek? Kdo ví, co vše by mě tam mohlo potkat!

Na vlhkých loukách za městem je rozblatouchováno a v jedněch božích mukách se objevil svazek prvních letošních květů, neuměle zastrčených

do sklenky od marmelády. Ano, jen nejobyčejnější vázička s drobnou květinou ožívuje kamenné tělo oněch božích muk. Malované obrázky z jejich výklenků dávno zmizely. Ještě tak se dá v některých najít kus rezavého plechu. Křížky jsou povětšinou zuráženy a po dvířkách zbyly jen panty a někdy ani ty ne. Boží muka zarůstají křovím a lišejníky zvolna pokrývají chladnou žulu.

V okolním uspěchaném životaběhu se ztrácejí nejen dávné zápisy o vzniku těch či oněch božích muk, ale i fantazií a časem pozměněná vyprávění o těchto kamenných dílkách.

Až zase někdy budete mít chuť či potřebu vyjít z domu někam ven, za město, zkuste se nechat vést cestou necestou od jedněch božích muk ke druhým. Nestyd'te se usednout do trávy naproti božím mukám nebo se opřít zády o jejich drsný kámen. Není snad zdejší kraj vlastně velikou loukou, tisknoucí se k hradbě okolních vrchů?

Zkuste si představit, kolik zvrátů a změn, pomalých i náhlých, a kolik osudů, častěji smutných než veselých, kolem každých božích muk prošlo. Ve srovnání s tím se vaše trable stanou – možná – malichernými, a vy se zamyslíte nad tím, proč si dal někdo takovou práci s tím, aby vztyčil kamennou vzpomínku, a proč tak učinil právě tady.

Neuspokojí-li vás vaše představy, které donesl vítr, které přivanula vůně trávy nebo které ve vás vyvolal pohled na shluk dřevěných dvorců v kotlině před vámi, pak jim zkuste napomoci touto knížkou. Příznávám, že ne všechny údaje uvedené v příbězích lze doložit. Ovšem stejně tak tomu je například i s knihou starých českých pověstí sepsanou jistým panem Jiráskem. Nikdo neví, co je v pověstech o praotci Čechovi, Horymírovi či spících rytířích ještě pravda a co již fantazie. Neexistuje žádný historický důkaz; máme jen Říp, Vyšehrad a Blaník.

A boží muka.

„Maruščina“ boží muka

To hlavní o nich bylo řečeno již v úvodu tohoto spisku. Ano, to ona svým záhadným nápisem dala popud k jeho sepsání. V přezdínce je jistá důvěrnosti vyjádření drobnosti dotyčných božích muk. Vypadají tak malá... Neměří ani půldruhého metru, což znamená, že jsou ze všech božích muk opravdu těmi nejmenšími. V létě bývají ve vysoké trávě skoro utopena.

Původně prý stávala vlevo od cesty, která vede z Mlynářovic do Krejčovic. Při obnově silnice koncem šedesátých let je cestáři přesadili na druhou stranu. Poškození (vyštípnutý kus žuly na čele horní části) pochází patrně z té doby.

„Maruščina“ boží muka stojí pár kroků za plotem pozemku patřícího k č. p. 20. Osada Mlynářovice dnes patří pod město Volary, ale v době jejich vzniku tomu tak nebylo. Jenže jak jsem už řekl, právě ta mlynařovická boží muka byla těmi prvními, která... Ale to už bych se opakoval. Zato opakovaný pohled na ně vám může přinést pěkné překvapení. I o tom byla v úvodu zmínka, ale historii vzniku tohoto úkazu jsem si nechal až na teď.

***

Bobík čněl vysoko nad údolím Milešického potoka a obzor nad ním se zatahoval hradbou mračen. Bouře se blížila a síla nedalekého hřmění dávala tušit, že to nebude obyčejná bouře.

Róze a Jáchymovi blížící se hřmění nevadilo. Seděli ve stráni pod cestou, po níž se chodilo z Mlynářovic do Krejčovic. V případě mladé

dvojice spíše naopak, z Krejčovic do Mlynářovic, neboť odtud docházel hoch za dívkou. Róza opírala hlavu o Jáchymovo rameno a mladý kameník hladil její dlouhé vlasy. Scházeli se spolu už půl roku a jejich lásku dosud žádná bouřka nenarušila.

„A ani tahle nás nerozdělí“ ukázal Jáchym na zčernalou oblohu. Róza pohlédla vzhůru a přehodila si šátek přes ramena. „Nerada, Jáchyme, ale musíme domů. Oba. Podívej!“ řekla varovně. Vrchol Bobíku už zmizel v černých mračnecích.

„Ochránil bych tě i před hromem,“ řekl mládenec, ale to už se mu dívka vyvlékla z objetí a rozběhla se do stráně. „Zítra přijdu zas,“ volal za ní Jáchym, narazil si klobouk a vydal se ke Krejčovicím.

Nebe se ztratilo. Provazce deště měnily cestu v potok a Jáchym byl ve chvíli mokrý skrz naskrz. Spěchal k chalupám v údolí a voda se na něho valila ze všech stran. Blesky prosvětlovaly údolí namodralým svitem, a snad proto Jáchyma nijak nepřekvapila zlatavá záře nad cestou.

Zarazil až tehdy, když světlo hned nezmizelo a dál viselo jako velká oslnivá koule pár sáhů nad zemí. Chlapci se zdálo, že uprostřed záře vidí nezřetelný obrys postavy ve splývavém rouchu.

Přeběhl lávku zalévanou vlnami potoka, když zaslechl hlas volající jeho jméno. Klidný, jakoby ženský hlas přicházel z hůry a mladý kameník si uvědomil, že ačkoliv bouře neustává, na něho neprší. „Co to je? Kdo jsi a proč mě voláš?“ zvolal vzhůru. Ale jeho otázka ještě ani nedozněla a jen pár kroků před ním se na cestu sesula část svahu narušeného vodou.

„To má být odpověď?“ zvolal hoch do rachotu bouře. Nechal hlas hlasem a na skutečnou odpověď nečekal. Oklikou doběhl domů, kde rodina seděla ve velké světnici, a všichni naslouchali řádění bouře.

„Kde‘s běhal, janku!“ pustil se do hochá otec. „To‘s neviděl, jaký čas se žene?“